

Портрет Доріана Грея (переказ скорочено)

Оскар Уайльд

Передмова

"Художник — той, хто створює прекрасне.

Той, хто в прекрасному бачить погане, — людина зіпсута і до того ж зіпсутість не робить її привабливою. Це великий гріх.

Той, хто здатний в прекрасному узріти його високе значення, — людина культурна. Вона не безнадійна.

Але обранець — той, хто в прекрасному бачить лише одне: Красу.

Немає книг моральних чи аморальних. Є книги добре написані або написані погано. От і все.

Художник не прагне чогось доводити.... Художник не мораліст.

...По суті, Мистецтво — свічадо, яке віддзеркалює того, хто в нього вдивляється, та аж ніяк не життя.

...Будь-яке мистецтво цілковито марне".

РОЗДІЛ I

Літнього сонячного дня талановитий художник Безіл Холлуорд у своїй майстерні завершує нове творіння. За роботою спостерігає його друг лорд Генрі Воттон, епікуреєць і гедоніст, людина часом цинічна, проте надзвичайно дотепна, із своєю власною філософією, — "Принц Парадоксів". Безіл малює портрет юнака, з яким нещодавно познайомився. Він перебуває в цілковитому захопленні від свого нового знайомого, від його молодості, краси і чистоти його серця. Наразі Холлуорд створює найкращу свою картину, і його друг радо з цим погоджується. Генрі радить відіслати цей шедевр на виставку, та Безіл відмовляється: "Я вклав у нього надто багато себе... Я мимоволі виразив у цьому портреті ту незбагненну закоханість художника... В це полотно я вклав вельми багато душі..." — пояснює він. Художник оповідає лорду Генрі про своє знайомство з цим юнаком, про його невловимий вплив, що допоміг Безілу "вперше побачити в звичайному лісовому пейзажі диво", яке той завжди шукав і не міг знайти. Аж ось лакей доповідає про прихід Доріана Грея — саме так звуть цього юнака. Лорд Генрі хоче будь-що познайомитись з цим незвичайним хлопцем, але Холлуорд застерігає його: "Доріан Грей — мій найкращий друг. У нього відкрита і світла душа... Дивися, Гаррі, не зіпсуй його! Твій вплив був би згубний для нього". Та лорд Генрі тільки засміявся і потяг Холлуорда в дім.

РОЗДІЛ II

Розповідаючи про красу Доріана Грея, Безіл не перебільшував. Лорд Генрі зауважив не тільки зовнішню красу Доріана, але й щирість і чистоту юності. У короткій бесіді Воттон висловлює думку щодо зайвої, на його погляд, добродійності такого

вродливого юнака. Дивлячись на Доріана, "легко було повірити, що життя ще нічим не забруднило цієї молодой душі". Холлуорд виглядає стурбовано, хоче якомога швидше закінчити портрет, навіть просить піти лорда Генрі, та на прохання Доріана (якому нудно довго мовчати під час роботи) той лишається. Сказане лордом Воттоном якось збентежило Доріана. Безіл, малюючи його, навіть відзначає новий вираз обличчя, до того юнакові не притаманний. Розмова триває. Воттон говорить про те, що хвилює юнака, викликає заперечення, про спокуси, бажання, насолоду: "Єдиний спосіб позбутися спокуси — поступитися їй", — між іншим розмірковує лорд Генрі. Та із найбільшим запалом він говорить про Красу: "...Краса — один із видів Генія, вона ще вища від Генія, бо не потребує розуміння". За словами лорда Генрі, Доріанові даний справжній дар богів — краса і молодість, та з часом вони зникнуть, залишивши по собі тільки згадки про колишні перемоги, пристрасті і спокуси, яким не посміли поступитися. "Молодість! Молодість! У світі нема нічого ціннішого!" — вигукує лорд Генрі, і його слова глибоко западаються в Душу Доріанові. Аж ось Холлуорд кличе подивитись на портрет, Доріан ніби вперше усвідомлює свою красу. Та йому здається, що роки тільки забиратимуть у нього вроду, формуючи душу, спотворюватимуть його тіло. І колись він стане старим, жалюгідним та страшним. Ця думка вражає юнака, а очі його туманяться сльозами. "Ех, коли б могло бути навпаки! Коли б старів цей портрет, а я назавжди залишився молодим! За це... за це я віддав би все на світі. ...Душу віддав би за це!" — вигукує Доріан.

На запрошення лорда Генрі Доріан погоджується піти із ним до театру, хоча Безіл майже благає його залишитись. Коли гості пішли, художник важко опустився на диван. З його обличчя було видно, як йому боляче.

РОЗДІЛ III

Другого дня лорд Генрі вийшов з дому, аби відвідати свого дядька лорда Фермора. "До вас я прийшов не з приводу грошей, а по відомості. Зрозуміло, не по корисні: по некорисні", — сказав лорд Генрі дядькові. Він хотів дізнатися про Доріана Грея, його батьків, історію його родини... "Онук Келсо! — вигукнув старий лорд. — Як же, як же, я добре знав його матір..." І він оповів лорду Генрі про матір Доріана Грея — Маргарет Дівере, яка була незвичайною красунею, викликала захоплення в усіх чоловіків вищого світу, але втекла з офіцером піхотного полку, "нікчемною без гроша за душею". І її коханий був убитий за кілька місяців на дуелі, яку, за плітками, підлаштував лорд Келсо. За рік по тому Маргарет померла, залишивши немовля — малого Доріана. Від дядька лорд Генрі попрямував на сніданок до тітоньки Агати, розмірковуючи по дорозі над усім почутим. Його схвилювала ця незвичайна і романтична історія, він думав про долю матері Доріана і про самого юнака: "Говорити з цим юнаком було все одно, що грати на рідкісній скрипці. Він озивався на кожен дотик... А як це захоплює — перевіряти силу свого впливу на іншу людину!" І лорд Генрі, який обожнював "перевіряти силу свого впливу на іншу людину", вирішив остаточно підкорити Доріана.

Вибачившись за запізнення на сніданок, Генрі Воттон приєднався до гостей, обвівши їх очима і зауваживши привітний погляд Доріана Грея. Разом з усіма він

обговорював за столом нову "моду" одружуватись з американками, доброчинність, якою займалася його тітонька... Він блискучо імпровізував, жонглював думками і фразами, викладаючи свої незвичайні теорії, і всі гості залишилися в захваті від його дотепів. Після того він вирушив у парк, на прохання Доріана взявши його з собою.

РОЗДІЛ IV

Місяць по тому Доріан сидів в бібліотеці лорда Генрі, чекаючи на нього. Тим часом до кімнати увійшла дружина лорда Генрі, дивна жінка з високим і різким голосом. "Усе вбрання цієї дивної жінки мало такий вигляд, неначе воно було задумане в припадку безумства і надягнене під час бурі", крім того "вона нагадувала райського птаха, який всю ніч пробув під дощем". Аж ось повернувся і лорд Генрі. І Доріан розповів йому про свою закоханість, юнак покохав актрису ("Досить банальний початок", — зауважив на це лорд Генрі) на ім'я Сибіла Вейн. Доріан Грей із захопленням розповідав про акторський талант Сибіли, "Вона геній!" — вигукував юнак. "Мій хлопчику, жінки не буйають геніями. Вони — декоративна стаття", — посмішкою відповідав лорд Генрі, додаючи, що за роки своїх життєвих спостережень він дійшов висновку, що всі жінки поділяються на нафарбованих і ненафарбованих. Та Доріан був сповнений почуттями і оповідав історію свого знайомства з Сибілою Вейн. Тижнів зо три тому юнак блукав Лондоном, не знаючи, чого шукає, і згадуючи слова лорда Генрі: "Справжній секрет щастя — в шуканні краси". Доріан зайшов до жалюгідного театру, якого досі й не бачив. Переймаючись недоладними декораціями та акторами, незручним кріслом, він спостерігав за "Ромео і Джульєттою", аж поки не побачив Сибілу Вейн в ролі Джульєтти. Юнак із захопленням оповідав другові про її голос і талант, про їхнє знайомство після вистави і про прізвисько "Прекрасний Принц", яке дівчина дала йому. На дотепи і кпини лорда Генрі Доріан тільки спалахував і гарячкувато відповідав: "Гаррі! Сибіла Вейн для мене святиня!" Юнак умовив лорда Генрі поїхати за кілька днів разом з ним і Безілом до театру, щоб подивитись на гру Сибіли. Ще до вистави лорд Генрі отримав телеграму, в якій Доріан повідомляв про свої заручини з Сибілою Вейн.

РОЗДІЛ V

"Мамо, мамо, яка я щаслива!" — вигукувала Сибіла Вейн, притискаючись до матері. Матір Сибіли Вейн, жінка з втомленим та змарнілим обличчям, також була актрисою. Вона сиділа посеред вбогої вітальні і, дивлячись на закохану дочку, говорила, що ліпше Сибілі думати зараз про театр й не слід забувати про розсудливість та обережність, втім якщо цей молодик багатий, можна подумати і про шлюб... Проте Сибіла не чула слів матері, цілком поглинена своїми мріями. Тим часом до кімнати увійшов брат Сибіли — Джеймс, кремезний і дещо недоладний хлопець, який цього дня відпливав до Австралії моряком. Він щиро сподівався, що більш не повернеться до осоружного йому Лондона, тож заповідав матері гарно дивитися за Сибілою, занепокоєний її новим знайомством. У парку, куди вони з сестрою вирушили погуляти на прощання, повз них промайнув екіпаж Доріана, та Джеймс не розгледів його: "...Шкода, — сказав він. — Тому що, коли він образить тебе, присягаюся Богом, я відшукаю і вб'ю його". Джеймс вигукнув ці слова з таким почуттям, що Сибіла подивилась на брата з страхом, а люди

навколо почали озиратися. У брудному занедбаному будинку, де вони жили, брат із сестрою попрощалися в кімнаті Сибіли, де та відпочивала перед виставою. Сівши поряд з матір'ю за злидений обід, Джеймс поставив жінці питання, яке довгий час мучило його, — чи була його мати одружена з батьком? Місіс Вейн глибоко зітхнула і відповіла: "Ні". "Зрештою мені все одно. Але Ти дивися, щоб із Сибілою не сталося так само!" — вигукнув Джеймс. Жінка відчула принизливе відчуття сорому і витерла очі. Зворушений Джеймс вибачився перед матір'ю, обійняв її і повторив: "... якщо цей чоловік образить мою сестру, я дізнаюся, хто він, розшукаю його і уб'ю як собаку. Присягаюся!" Драматичність сцени була до душі місіс Вейн, та Джеймс не став продовжувати розмову. Валізи, ... візник та деякі вульгарні дрібниці — і місіс Вейн уже махала йому услід брудною мереживною хусточкою із подвоєним відчуттям розчарування.

РОЗДІЛ VI

Лорд Генрі зустрівся з Холлуордом в окремому кабінеті ресторану "Брістоль", де був сервірований обід на трьох (вони чекали на Доріана Грея, аби потім поїхати на виставу). Тільки-но Безіл увійшов, лорд Генрі повідомив йому новину: Доріан Грей збирається одружитись із якоюсь актрискою. Художник здригнувся і спохмурнів: "Щось мені не віриться. Доріан не такий нерозсудливий", — сказав він. Та лорд Генрі з посмішкою відповів йому одним зі своїх влучних афоризмів. Безіл а лякав такий необачний та раптовий шлюб: "Хоч би це виявилась хороша дівчина!" — зітхав він. "Чи хороша вона дівчина? Вона — красуня, а це набагато важливіше, — відповідав лорд Генрі Воттон. — ...Сподіваюсь, що Доріан, одружившись із цією дівчиною, буде півроку пристрасно обожнювати її, а потім зненацька закохається в іншу. Тоді буде вельми цікаво спостерігати за ним, — додав він". Безіл не поділяв думок друга. Аж ось з'явився і сам Доріан, він розказав, якою дивовижною була його кохана у вчорашній виставі, як говорив з нею за кулісами і навіть отримав від неї незабутній поцілунок. Безіл щиро побажав Доріанові щастя, лорд Генрі ж, як завжди, говорив як невинуватий цинік. "Коли Сибіла зі мною, я соромлюся всього того, чого ви, Гаррі, навчили мене, і стаю зовсім іншим. Так, від одного дотика її руки я забуваю вас і ваші захоплюючі, але отруйливі і хибні теорії", — говорив Доріан, очі якого горіли від радості і захоплення, а сам він здавався наддивовижу красивим. Друзі вирушили до театру. Безіл, їдучи у кебі за екіпажем лорда Генрі, розумів, що вже ніколи Доріан Грей не буде для нього тим, ким був. І художникові здавалось, що сам він постарів на багато років.

РОЗДІЛ VII

Театр, до якого прибули друзі, був переповнений, в партері голосно і різко сміялися якісь жінки, в буфеті пили, на гальорці сиділа не надто культурна публіка. Заграв нікудишній оркестр. За чверть години на сцені з'явилася Сибіла Вейн в ролі Джульетти. Публіка голосно аплодувала їй, Безіл був зачарований її красою, навіть лорд Генрі визнав, що не бачив чарівнішої дівчини, Доріан сидів, не зводячи очей з коханої. Аж ось вона вимовила перші слова Джульетти до Ромео, її голос був чарівний, проте на диво байдужим, репліки фальшивими і неживими. Доріан зблід, проте всі чекали сцени

на балконі, за якою можна було б оцінити талант дівчини. Вона була надзвичайно красивою, проте грала цього вечора жахливо. Глядачі втратили інтерес до вистави, а лорд Генрі звівся, збираючись піти: "Їдьмо зі мною і Безілом до клубу. Ми питимемо за Сибілу Вейн. Вона красуня. Чого вам ще?" — сказав він. Та серце Доріана розривалось, і він волів лишитись один. Вистава закінчилась при майже порожній залі. Коли Доріан прийшов до Сибіли у вбиральню, її обличчя сяяло: "Поки я вас не знала, я жила тільки на сцені... І сьогодні в мене немов розплющились очі. Я побачила, що Ромео старий, потворний... місячне світло в саду не справжнє і сад цей — не сад, а вбогі декорації... Завдяки тобі я взнала те, що вище від мистецтва. Я спізнала справжнє кохання... Я могла зображати на сцені кохання, якого не знала, але не можу робити це тепер..." — зізнавалась дівчина. Доріан різко відвернувся та пробурмотів у відповідь: "Ви вбили моє кохання". Адже раніше Сибіла втілювала мрії всіх поетів світу, абстрактні образи мистецтва, а наразі перетворилась на звичайну жінку. Доріан відвернувся від Сибіли і сів на диван. Дівчина впала до його ніг зі сльозами та благаннями, вона лежала на підлозі, немов розтоптана квітка. Та її слова здавалися Доріану безглуздо-драматичними і лише дратували його. Він пішов і довго блукав містом, ледве усвідомлюючи, куди йде, і приїхав додому тільки під ранок. Проминувши бібліотеку, він вже зайшов до спальні, проте побіжний погляд, кинутий ним на власний портрет, примусив його повернутись. Обличчя на портреті змінилось: біля рота пролягла нова складка, що надавала обличчю жорстокого виразу. Доріан здригнувся і схопив дзеркало, у дзеркалі ж жодних змін не зауважив. Деякий час він напружено розмірковував, доки не згадав власні слова, сказані в майстерні Безіла: він хотів, щоб страждання залишалися на обличчі портрета, а сам він зберіг красу і чистоту молодості. Юнак не міг повірити, що його бажання справдилися. Серце його сповнилося жалості до портрета, і він затулив картину екраном і вирішив більш ніколи не грішити: "Відтепер треба боротися зі спокусами. І більше не зустрічатися з лордом Генрі". І Доріан вирішив повернутися до Сибіли Вейн, спокутувати свою провину, він постарається знову покохати її і одружитися з нею. Здавалося, ранок розсіяв усі темні пристрасті, і юнак відчув слабкий відгомін колишнього кохання.

РОЗДІЛ VIII

Наступного дня Доріан прокинувся пізно. Переглядаючи ранкову пошту, він помітив лист від лорда Генрі, та відклав його убік, не читаючи. Все пережите вчора здавалося йому далеким сном, аж раптом він побачив екран, яким вчора власноруч затулив портрет. Він здригнувся і, зачинившись у кімнаті, впевнився, що портрет справді змінився. Юнак тремтів, але його втішало усвідомлення того, що портрет вказуватиме йому правильний шлях у житті і він вже дечого його навчив. Зрештою він написав Сибілі Вейн палкого листа із вибаченнями та словами кохання. Аж ось у дворі постукали, і увійшов лорд Генрі, який повідомив, що Сибіла Вейн покінчила з собою: повертаючись з театру, вона зробила вигляд, наче щось забула, і повернулась до вбиральні, де випила отруту, яку використовували для гриму. Доріан завмер від жаху, він мучився, звинувачуючи себе у смерті дівчини. "Напевно, буде слідство, і треба

постаратися, щоб ви не були замішані в цій історії. У Парижі подібні історії створюють людині популярність, але в Лондоні у людей ще надто багато забобонів", — говорив лорд Генрі про своє. Після тривалої розмови, піддавшись впливу лорда Генрі, юнак, здавалося, заспокоївся. На портреті жодних змін не відбулося: напевне, звістка про самогубство Сибіли дісталася до нього раніше, ніж до самого Доріана. Тепер, після розмови з лордом Генрі, всі ці події здавалися юнаку тільки химерним закінченням якоїсь п'єси. "Вічна молодість, невгамовна пристрасть, витончена й заборонена насолода, безумство щастя і ще більш несамовите безумство гріха — все буде йому дано, все він має звідати! А портрет нехай несе тягар його ганьби — оце й усе, — міркував Доріан. — ...Чи не все одно, що станеться з його портретом? Самому йому ніщо не загрожує, а тільки це й важливо". За годину Доріан вже був в опері разом із лордом Генрі.

РОЗДІЛ IX

Наступного дня прийшов Безіл Холлуорд. Дізнавшись з газет про загибель Сибіли Вейн, він вирішив підтримати Доріана, та вельми здивувався з того, що юнак уже втішився і виглядав досить спокійним. Безіл навіть не одразу повірив, що Доріан був в опері минулого вечора: "Доріане, це жахливо! Щось зробило вас абсолютно іншою людиною", — говорив художник. Від звістки про самогубство Сибіли (адже це був не просто нещасний випадок, як думав художник) Безіл мимоволі здригнувся. "Нічого в цьому немає страшного, — заперечував Доріан. — Це лише одна з великих романтичних трагедій нашого часу". Юнак попросив Холлуорда намалювати для нього Сибілу, але на прохання художника позувати Доріан категорично відмовився. Аж ось вкрай здивований Безіл побачив портрет своєї роботи, відсунутий у кут кімнати і затулений екраном, і захотів принаймні поглянути на нього. Та Доріан грубо заборонив йому це робити: юнака охопив справжній жах, що його таємниця стане комусь відомою. Обличчя Доріана зблідло від гніву, руки були стиснуті в кулаки, очі метали сині блискавки. Намір Безіла послати картину на виставку до Парижа викликав у Доріана божевільний страх. "Адже всього лише місяць тому ви говорили, що ні за що його не виставите! — намагався вплинути на Безіла Доріан. — Чому ж ви передумали?" Тоді юнак попросив Безіла розказати, чому той від початку не хотів виставляти картину. Можливо, і в Безіла теж є своя таємниця, — думав Доріан. І Безіл відкрився другові: "З першої нашої зустрічі я був одержимий вами. ...Я обожнював вас", — почав свою сповідь Безіл. Художник боявся, що, побачивши портрет, люди зрозуміють, наскільки захоплений митець цим юнаком. Він вклав у свій твір надто багато себе, тому і вирішив не виставляти його ніколи. Але тепер Безілові здавалось, що він помилявся, що почуття художника не відбиваються в його творінні. Зрозумівши, що Безіл не знає про здатність портрета змінюватися, Доріан зітхнув з полегшенням. Йому вдалося відвернути митця від наміру виставляти портрет. Коли Безіл пішов, Доріанові навіть стало сумно: "Щось трагічне було в такій дружбі, забарвленій романтичною закоханістю", — думав він. І вирішив прибрати портрет, боячись, що якимось розкриється таємниця.

РОЗДІЛ X

Схвилюваний Доріан узяв в економки місіс Ліф ключ від своєї старої класної кімнати і викликав двох робітників, які мали перенести туди портрет, не знімаючи з нього покривала. На якусь мить Доріан навіть пошкодував, що не сказав Безілові правди: Безіл підтримав би його в боротьбі із впливом лорда Генрі і впливом його ж власного темпераменту. Безіл міг би врятувати його, та вже пізно — вирішив Доріан. Тільки коли внизу затихли кроки робітників, що переносили портрет, а двері класної були замкнені, Доріан відчув себе у безпеці. Повернувшись до бібліотеки, він побачив газету і книгу, які надіслав йому лорд Генрі. У газеті йому впала в Очі замітка, підкреслена червоним олівцем; писали, що слідство у справі Сибіли Вейн встановило смерть від нещасного випадку. Він розірвав газету і звернув увагу на жовту книгу, прислану лордом Генрі. Це була дивна книга, він ще ніколи такої не читав! То був психологічний етюд, роман без сюжету. Це була отруйлива книга, здавалося, запах тютюну підіймався від сторінок і дурманив мозок. Доріанові здавалося, що всі гріхи світу проходять повз нього мовчазною чергою. Доріан був зачарований цим твором. Пізніше, упродовж багатьох років Доріан не міг звільнитися від впливу цієї книги.

РОЗДІЛ XI

Протягом наступних багатьох років Доріан мав різні захоплення та заняття, проте дещо залишалось в ньому незмінним. Лондоном ходили непевні чутки про загадковий і підозрілий спосіб життя Доріана. Проте не багато хто наважувався в них вірити: варто було тільки поглянути на нього, і всі бачили зовнішність і красу людини, якої, здавалось, не торкнулись бруд і жорстокість цього світу. Ключ від колишньої дитячої кімнати, де зберігався портрет, Доріан завжди носив з собою. Повернувшись пізно вночі додому, він часто заходив туди і з цікавістю і зловтіхою роздивлявся картину, тримаючи в руці дзеркало. Тепер з портрета на Доріана дивився немолодий чоловік, обличчя якого було однаково спотворене і віком, і пороком. Часом Доріан лежав без сну і думав про те, що занастив свою душу, проте таке бувало дуже рідко. Він влаштовував шикарні обіди для вищого світу, в якому посів певне становище. Молодь бачила в ньому справжній ідеал: поєднання культурності з витонченістю світської людини, Доріан Грей був для цих юнаків і ідеалом, і законодавцем мод. Для Доріана найпершим мистецтвом було саме Життя, він розмірковував над людською історією — над роками безглузлого пуританства та моралізаторства, він погоджувався з думкою лорда Генрі про "новий гедонізм". Певний час Доріан захоплювався католицизмом. Він, звісно, не збирався приймати якісь догмати віри: його вабили красиві і урочисті ритуали, парчеве вбрання священиків, спеціальні ритуальні предмети, — словом, краса обрядовості цієї релігії.

В інший час Доріан захопився німецьким дарвінізмом, його вабила можливість пояснювати всі почуття і порухи душі тільки особливими нервовими імпульсами, функціями клітин мозку. Пізніше він заходився вивчати дію запахів і навіть мріяв створити науку про їхній вплив на людину. Був період, коли Доріан віддався музиці, в його колекції з'явилися екзотичні музичні інструменти, проте і вони скоро йому набридли. Довго тривала пристрасть до коштовних каменів. Читаючи про розкішний

одяг та речі, які оточували видатні постаті минулого, Доріан із сумом думав про те, як швидко час руйнує все красиве. Пізніше протягом цілого року Доріан колекціонував вишивки, тканини і gobelени, в нього були найрозкішніші та надзвичайно рідкісні зразки, особливо його вабило церковне вбрання, і він зібрав цілу колекцію. Всі ці захоплення допомагали Доріану відвернутись від жаху, який він часом відчував, спостерігаючи за портретом. Темні чутки про життя юнака почали поширюватись ще коли йому було років з двадцять п'ять, і кількість цих пліток тільки збільшувалась: хтось говорив, що Доріана бачили в непевних брудних закладах віддалених кварталів Вайтчеплу, що він знайомий зі злодіями та фальшивомонетниками. Помітили, що багато хто з друзів Доріана з часом починають його уникати, а колись закохані в Доріана жінки бліднуть з сорому і жаху, тільки-но він увійде. Та Доріан не особливо переймався дим, знаючи, ідо суспільство все одно цінує людей багатих і з гарними манерами. Зрештою, так і було. Він любив роздивлятися портрети своїх предків, розмірковуючи над тим, що кров усіх цих людей тече в його жилах. Багато разів він читав і перечитував книгу, яку чимало років тому надіслав йому лорд Генрі, Доріан навіть замовив різні її видання, в розкішних обкладинках. Він був отруєний цією книгою. "І в якісь миттєвості Зло було для нього лише одним із засобів здійснення того, що він вважав красою життя".

РОЗДІЛ XII

Напередодні свого тридцять восьмого дня народження, повертаючись пізно ввечері додому, Доріан Грей помітив на вулиці Безіла Холлуорда, та зробив вигляд, що не впізнав його і попрямував далі. Проте Безіл наздогнав Доріана, виявляється, художник чекав на нього, та не дочекався. Безіл мав від'їжджати до Парижа на півроку, а до того хотів побачити Доріана. Вони увійшли в дім, і Безіл розпочав важливу для нього розмову. Він говорив про ті темні чутки, які ходять Лондоном про Доріана Грея. Він питав, чому деякі поважні люди виходять з кімнати, тільки-но туди увійде Доріан, чому близький друг Доріана наклав на себе руки, а інший його знайомий запламував своє ім'я і мусить залишити Англію. Доріана бачили, коли він, перевдягнений, виходив із найбрудніших і найнепристойніших кубел. За словами Холлуорда, Доріан мав на людей дивний вплив, і цей вплив повсякчас був згубним. "Ви заразили їх [своїх друзів] шаленим жаданням насолоди. І вони скотилися на дно. Це ви їх туди зіштовхнули!" — гірко говорив Безіл. Чи правдиві всі ті плітки, що поширюють люди про Доріана, — думав Безіл і не знаходив відповіді. "Чи знаю я вас насправді? — питав він колишнього свого друга. — Я вже ставлю собі таке питання. Та щоб відповісти на нього, я мав би побачити вашу душу..." У Доріана вирвався злий сміх, і він запропонував Безілові втілити в дійсність його бажання. Доріан сказав, що веде своєрідний щоденник, і запропонував художнику піднятися з ним нагору. Він повів Холлуорда до кімнати, де зберігався портрет.

РОЗДІЛ XIII

Доріан провів Безіла нагору. "То ви неодмінно хочете знати правду, Безіле?" — перепитав він. "Так", — відповів той. Доріан зірвав покривало з портрета. І в художника

вирвався крик жаху. Він ніби впізнавав свою роботу, але з портрета дивилася підстаркувата і жорстока людина, яка все ще зберегла тінь колишньої вроди. Холлуорд обернувся до Доріана, нічого не розуміючи, його губи сіпалися, в роті пересохло, і він не міг вимовити ані слова. Доріан спокійно спостерігав за ним, а потім нагадав про своє дивне бажання, яке палко висловив багато років тому, в день створення портрета, і яке таки справдилося. "Я бачив в вас ідеал... Боже, кому я поклонявся! У нього очі диявола!.." — вигукнув Безіл. Свічка випала з рук Холлуорда, Доріан ридав біля вікна. Та раптом його охопила злість і ненависть до художника, бо саме він створив цю картину, отже, він винний у стражданнях Доріана. На скрині неподалік Доріан угледів ніж і вже за мить підскочив до Безіла і завдав йому кілька смертельних ударів. Доріан замкнув двері, він був навдивовиж спокійний. Він пішов униз, де заховав речі Холлуорда, збираючись їх потім спалити. Якийсь час Доріан розмірковував, потім одягся і вийшов на вулицю, подзвонив у вхідні двері, нібито тільки повернувся додому і забув ключі. Зайшовши до себе в бібліотеку, Доріан довго про щось думав і, нарешті, заходився шукати адресу чоловіка, що був колись його другом.

РОЗДІЛ XIV

Наступного ранку, прокинувшись від якогось приємного сну, Доріан написав два листи: один поклав до кишені, другий попросив віднести Аланові Кемпбелу. Цей чоловік колись був його другом, але потім їхня дружба різко обірвалася. Алан закінчив курс природничих наук, багато часу проводив у лабораторіях і добре знався на науці, зокрема на хімії.

Чекаючи, Доріан намагався не думати про все, що сталося вчора, він заходився читати вірші Готье "Емалі та камеї", його зачаровували описи Венеції, та думки час від часу поверталися до мертвого тіла, що й досі лишалось нагорі. Доріан чекав на Кемпбела і дедалі сильніше хвилювався. Аж ось він прийшов, "суворий і вельми блідий". Чоловік і знатися не хотів із Доріаном після якихось загадкових подій, які поклали край їхній дружбі, але, прочитавши листа, в якому йшлося про "питання життя чи смерті", таки приїхав. Після напруженої паузи Доріан Грей спокійно розповів Алану про мерця, який знаходиться у замкненій кімнаті, і виклав суть свого прохання: треба позбутися тіла. "Я рішуче відмовляюся мати з вами справу. Бережіть про себе свої огидні таємниці, вони мене більше не цікавлять", — рішуче відказав Кемпбел, не реагуючи на благання Доріана. Але той вдався до погроз: показав Кемпбелу загадкового листа, написаного вранці, і пообіцяв надіслати його. Вчений смертельно зблід і мусив погодитися. За якийсь час з усіма необхідними інструментами і речовинами Алан замкнувся нагорі. Проводжаючи його туди, Доріан випадково вгледів дивну червону вологу, що з'явилася на руці портрета, він здригнувся і закрив картину покривалом. Як тільки Кемпбел пішов, Доріан кинувся нагору. У кімнаті стояв різкий запах азотної кислоти, мертвий чоловік зник.

РОЗДІЛ XV

Того ж вечора Доріан гостював у леді Нарборо. Нерви його були вкрай напружені, але йому вдавалося це приховувати, хіба що лорд Генрі помітив щось дивне в його

поведінці. Гостей було багато, але Доріан нудьгував. Лорд Генрі, як завжди, був надзвичайно дотепним, і дами слухали його з цікавістю та захопленням. Обговорювали життя світу, і присутність лорда Генрі втішала Доріана. Їдучи додому, він відчував, що страх знову повернувся. Зачинившись у бібліотеці, Доріан спалив пальто і саквояж Холлуорда. Запах від палаючої шкіри був нестерпний, голова йшла обертом. Опівночі, переодягнений у простолюдина, Доріан вийшов з дому і, сівши в кеб, назвав кучеру якусь адресу.

РОЗДІЛ XVI

"Лікуйте душу відчуттями, а відчуття хай лікує душа" — ця фраза лорда Генрі постійно виникала у свідомості Доріана; чи насправді відчуття можуть вилікувати душу? — запитував він себе. Убивці немає прощення, але можна все забути. І Доріан вирішив забути все, вбити минуле. Їдучи в кебі крізь холодний дощ, він кусав губи, катуючись болісним жаданням опіуму. Грубі сварки і бійки, брудні кубла, відчайдушний розгул, ницість злодіїв вражали уяву Доріана Грея сильніше, ніж витвори мистецтва, бо давали йому забуття, отже, вони були йому потрібні. Нарешті кеб зупинився біля якогось темного провулка, Доріан йшов, озираючись, і за кілька хвилин опинився в коридорі брудного старезного будинку. Йому в обличчя ударив задушливий запах опіуму, і ніздрі його із насолодою затремтіли. Випадково він зустрів Адріана Синглтона, юнака зі світських кіл, який так низько впав, що з ним і знатися ніхто не хотів. Безіл Холлуорд колись сказав Доріанові, що розбите життя цього юнака — справа рук Доріана Грея. Доріан не міг дивитися на Синглтона без болю, тож вирішив піти в інше місце. Одна з жінок хрипко закричала йому услід: "Утікає диявольська здобич! ...А тобі хочеться, щоб тебе називали Прекрасний Принц, еге ж?" На цих словах моряк, який дрімав за столом, почав шалено оглядатися навсібіч... У темному провулку хтось несподівано схопив Доріана за плечі і притис до стіни, тієї ж миті клацнув курок і блиснув в темряві револьвер. "Ви розбили життя Сибілі Вейн, а Сибіла Вейн — моя сестра, — сказав незнайомец. — ...Моліться Богу, тому що ви зараз помрете". Раптом у душі Доріана промайнула надія: Сибіла Вейн померла вісімнадцять років тому, а він через чари портрета виглядав ледь на двадцять. "Скільки років як померла ваша сестра? — вигукнув Доріан і, дочекавшись відповіді, продовжував. — Вісімнадцять років! Та підведіть мене до ліхтаря і погляньте на мене!" І Джеймс Вейн Легко повірив, що мало не припустився страшної помилки, а Доріан неквапливо попрямував далі. "Чому ти не вбив його?" — прошипіла жінка, що гукала Доріана біля буфету, а тепер виринула з темряви біля Джеймса Вейна. Та на Джеймсові пояснення вона тільки гірко засміялася і сказала: "Цей гірший від усіх тих, хто приходить сюди. Говорять, він продав душу дияволу за красиве обличчя. Ось уже скоро вісімнадцять років я його знаю, а він за стільки років майже не змінився". Джеймс Вейн стрімголов кинувся наздоганяти Доріана, та його вже й сліду не було.

РОЗДІЛ XVII

За тиждень Доріан приймав гостей у своїй садибі Селбі-Ройял. Серед гостей був і лорд Генрі, і гарненька герцогиня Монмаут, яка гостювала там зі своїм чоловіком,

шістдесятирічним старим. Доріан фліртував із нею, щось нашіптував їй за чаєм, який гості пили в оранжереї садиби. До їхньої розмови приєднався лорд Генрі. Саме Гледіс (герцогиня Монмаут) дала лорду Генрі прізвисько Принц Парадокс. Доріан попрямував до іншого боку оранжереї вибрати у подарунок герцогині кілька орхідей, і за кілька хвилин гості почули стогін і глухий звук. Всі сполохались і перелякались. Лорд Генрі побачив на підлозі непритомного Доріана. Опам'ятавшись, він з подивом роздивлявся на всі боки, аж тоді згадав бліде обличчя Джеймса Вейна, яке побачив за вікном оранжереї. Моряк стежив за ним. Не бажаючи залишатися на самоті, Доріан за обідом був безтурботно веселим. І в цій веселості було щось відчайдушне.

РОЗДІЛ XVIII

Наступні три дні Доріан не наважувався вийти з дому. Він знемагав від дикого страху смерті, здригаючись від найменшого шурхоту. Доріан думав, що обличчя Джеймса Вейна, яке він побачив крізь шибку оранжереї, може бути тільки витвором його уяви, і зрештою, він запевнив себе в тому, що це була тільки мара. І все одно Доріан бліднув і холонув від жаху. На третій день Доріан наважився вийти з дому, він ділу годину гуляв з герцогинею в саду, а потім попрямував туди, де розташувалися мисливці, серед яких був брат герцогині сер Джеффрі Клаустон. Запах лісу і сонце надавали Доріанові відчуття безтурботної радості, свободи і щастя. Доріан ішов поруч Джеффрі. З-за горбика вискочив заєць, Доріан навіть замилювався на мить грацією і красою цієї тварини і несподівано сам для себе вигукнув: "Не вбивайте його, Джеффрі, хай собі живе!" Звісно, сер Клаустон тільки засміявся у відповідь і вистрелив. Тієї самої миті, коли пролунав постріл, почувся страшний зойк пораненого зайця і ще страшніший стогін пораненої смертельно людини. Доріан дивився, як Джеффрі з єгерем пірнули у хаші і витягли звідти тіло вбитого чоловіка. Він відвернувся з жаху, і потім, лежачи в своїй спальні, тремтів всім тілом, відчуваючи, яким тягарем стало для нього його ж життя. Він сприйняв смерть нагонича як погану прикмету і твердо вирішив не залишатись більше в Селбі. Доріан написав лорду Генрі записку, в якій повідомив про свій від'їзд, аж тут до кімнати зайшов єгер. Чоловік повідомив, що він і ніхто з його людей не знає вбитого на полюванні, він був не місцевий і скоріше за все матрос. Доріан схопився, в його душі з'явилась слабка надія, і він стрімголов кинувся у стайню, де лежав мрець. Забігши до стайні і притулившись до одвірка в пошуках опори, Доріан скрикнув від радості: чоловік, вбитий випадково під час полювання, був Джеймсом Вейном. "Врятований!" — промайнуло в голові Доріана.

РОЗДІЛ XIX

"Гаррі, у мене на совісті надто багатьох тяжких гріхів. Я вирішив не грішити більше. І вчора вже почав творити добрі справи", — говорив Доріан Грей лорду Генрі. Він розказав йому, що вже зробив перші кроки на шляху до виправлення. Він пощадив дівчину. Сільська дівчина Гетті закохалась у нього до безтями і була готова втекти разом з ним, та Доріан врятував її від безчестя, залишивши її. Але лорд Генрі тільки посміявся: "...Ви розбили їй серце і так почали своє праведне життя. ...Любий мій, як багато ще у вас кумедної дитячої наївності! ...Можливо, ваша Гетті плаває зараз, як

Офелія, деś серед латаття в ставку, осяяному зоряним сяйвом?" Змінивши тему, друзі заговорили про загадкове зникнення Безіла, що викликало багато пліток та пересудів у Лондоні. Доріан був на диво спокійним, коли говорив про Холлуорда. "А що б ви сказали, Гаррі, коли б я зізнався вам, що це я убив Безіла?" — спитав він, пильно спостерігаючи за обличчям лорда Генрі. Та лорд Генрі не сприйняв ці слова серйозно: "Ви, Доріане, не здатні вчинити вбивство". Поговоривши про Безіла ще якийсь час, друзі замовкли. Доріан грав на роялі, а лорд Генрі пестив екзотичного папугу на бамбуковій жердині. Потім знову заговорив лорд Генрі, він говорив про юність Доріана і про те, що з роками зовнішність його не зазнала жодних змін. "Життя нічого не втаїло від вас, — говорив лорд Генрі. — І все в ньому ви сприймали як музику, тому воно вас не зіпсувало. Ви все той же". Та Доріан не погодився з ним. Вийшовши із-за рояля, Доріан Грей сказав: "Так, моє життя було чудове, але так жити я більше не хочу". За якийсь час, гірко зітхнувши, він вийшов з кімнати.

РОЗДІЛ XX

Був чудовий теплий вечір, і Доріан повертався додому, несучи пальто на руці. Цього вечора він відчував тугу за своєю незаплямованою юністю, він відчував, що занастив свою душу, що мав згубний вплив на багатьох людей. Але невже все це непоправно? Невже для нього немає надії? Доріан Грей думав, що у ту фатальну миттєвість, коли він благав небеса, щоб портрет ніс тягар його днів, він погубив своє життя. І навіть не смерть Безіла Холлуорда пригнічувала Доріана, а смерть його власної душі. Він прагнув розпочати нове життя. Раптом йому спало на думку, що через випадок з Гетті портрет мав змінитися на краще. Він взяв лампу і тихенько пішов нагору. За мить крик обурення і болю вирвався у Доріана: портрет не змінився, а людина на ньому була огидною як ніколи. І Доріан Грей зрозумів, що пощадив Гетті тільки з гоноровитості, з цікавості вчинив самовіддано. На мить він подумав, що треба в усьому зізнатися, але хто ж йому повірить. І, зрештою, єдиний доказ проти нього — це його портрет. Тож треба знищити портрет! Доріан угледів ніж, яким убив Безіла: "Цей ніж убив художника — то нехай же він зараз уб'є і його творіння, і все, з ним пов'язане". Доріан схопив ножа і встромив його в портрет. Пролунав гучний крик і стук від падіння тіла. Цей крик смертної муки був такий жахливий, що слуги попркидалися і вибігли зі своїх кімнат. Почекавши хвилин із п'ятнадцять, вони навшпиньки пішли нагору. "Зайшовши до кімнати, слуги побачили на стіні прекрасний портрет свого господаря у всьому блиску його чудової молодості і краси. А на підлозі з ножом у грудях лежала мертва людина у фракі. Обличчя у неї було зморшкувате, зів'яле, відразливе. І лише по каблучках на пальцях слуги впізнали, хто це".